

A PARLAMENT MINT A 2022–2026 KÖZÖTTI OKTATÁSTÖRTÉNET FORRÁSA

NAGY PÉTER TIBOR

Wesley Egyház- és Vallásszociológiai Kutatóintézet, Budapest

Beérkezett: 2025. október 6., elfogadva: 2025. november 28.

A tanulmány az oktatáspolitikai történések legfontosabb forrásaként azonosítja a parlamenti naplót, amely ezt a szerepét megőrizte, sőt megerősítette a digitális korszakban. Ezt követően bemutatja a 2022–2026-os magyar parlamentet mint oktatáspolitikai arénát, elemezve a párt- és a képviselői összetétel jellemzőit. Majd egy időszakasz kiemelésével bemutatja, milyen áttekintés készíthető a 2022–2026-os ciklus oktatáspolitikai kronológiájáról a parlamenti oktatáspolitikai szereplők megnyilvánulásainak segítségével. Befejezésül a szerző hangsúlyozza az efféle elemzések fontosságát a történetírásban és az oktatási ágazat történetének validálásában.

Kulcsszavak: parlamenti napló, oktatáspolitikai aréna, oktatáspolitikai kronológia

PARLIAMENT AS A SOURCE OF EDUCATIONAL HISTORY BETWEEN 2022 AND 2026

The study identifies the parliamentary record as the most important source for developments in education policy, a role it has preserved and even reinforced in the digital age. It then presents the 2022–2026 Hungarian parliament as an arena of education policy, analyzing the characteristics of party composition and members of parliament. By highlighting one section, it demonstrates how an overview of the 2022–2026 education policy chronology can be constructed using the statements of parliamentary education policy actors. Finally, the author emphasizes the importance of such analyses for historiography and for validating the history of the education sector.

Keywords: parliamentary record, education policy arena, education policy chronology

---

Levelező szerző: Nagy Péter Tibor egyetemi tanár, Wesley Egyház- és Vallásszociológiai Kutatóintézet.
E-mail: nagy.peter.tibor@gmail.com

Bevezető

1993 őszén – több mint harminc éve – az Oktatókutató Intézet XIII. kerületi, Victor Hugo utcai épületének¹ éttermében Kozma Tamás² javasolta, hogy az *Educatio*³ következő szerkesztőbizottsági ülésén készítsünk elő egy „mérlegszámot” az elmúlt négy év (valójában három és fél év) oktatáspolitikájáról.⁴ Ahogyan az ülésre készített, a gépből most előbányászott fájlból kiderül, a terv az volt, hogy egyaránt támaszkodjunk pillanatnyi tudásunkra és a korábbi évek könyvtárunkban gondosan megőrzött intézeti kutatásaira, a számítógépeinkben megtalálható adatbázisainkra, illetve a „Kutatás közben” füzetsorozatban⁵ és az 1992 közepétől az *Educatio* folyóiratban megjelent publikációinkra. (Szórványosan másutt is publikáltunk, például a *Világosságban* vagy az *Iskolakultúrában*.⁶) A folyóirat-szerkesztés logikája szerint akkor és azóta is minden negyedik évben alszféranként osztottuk fel a témákat hét-nyolc szerző között, vélemények szerint viszont nem oszthattuk fel a lapot. Tehát elkülönítettük egymástól például az iskolaszervezet problémakörét és az iskolafenntartás problémakörét, de természetesen az iskolaszervezetről író szerzőnek is volt – a lapszámban megjelenőtől sok szempontból eltérő – álláspontja az iskolafenntartás kérdéseiről – és fordítva.

Az ezzel kapcsolatos aggályokat persze ki lehetett védeni egyrészt azzal, hogy ez egy folyóirat-szám, nem egy minden problémát sokdimenziósan megvilágító, sokkötetes tanulmánykötet-sorozat, másrészt pedig azzal, hogy a szerzők szakmai tisztessége garantálja, hogy az általuk nem vallott nézetek is megfelelő ismertetést kapjanak az egyes tanulmányokban. Elvileg tehát lehetséges, hogy amit a szerző a mérleg negatív serpenyőjébe tesz – mondjuk a nacionalista történelemszemlélet terjesztését állami monopoltankönyvek révén –, azt az olvasó „egyénilig” átpakolhatja a jó cselekedetek közé – ha ő határozott rokonságot érez a hunokkal, már a középkorban is a magyar-ságot fenyegető európai összeesküvések sorát látja, és naivan ártatlannak tartja Horthy Miklóst.

Fennáll viszont az az aggály, hogy sem szerkesztőbizottságunk, sem szerzőink nem rendelkeznek azzal a képességgel, hogy az oktatáspolitikára vonatkozó információk teljességét összegyűjtsék, tehát eleve hiányos azoknak a „tárgyaknak” a köre, amelyeket el kell helyezni a mérleg két serpenyőjében. A szerzők az alszféraakra vonatkozó történéseket gyűjtik össze. Csakhogy a valóságban ezek párhuzamosan zajlanak, kellene tehát egy forrás, amely kvázi *kronologikusan* lefedi a történéseket.

Logikailag három olyan forrás is van, amely elvileg teljeskörűen, kronológiai sorrendben tartalmazza az oktatáspolitikai történéseket.

¹ A helymeghatározást – a személyes emlékezet mellett – az *Educatio* 1993/3. számának kolofonja dokumentálja.

² Kozma Tamás igazgatóként már évek óta azt tapasztalta, hogy egymást szakmailag és emberileg a lehető legnagyobb tartó kollégák egészen ellentétes állásponton lehetnek a kormányzat és ellenzéke megítélésében; lásd *Kozma 2011*.

³ Akkor még nem neveztük *Educatio*-nak; erre csak később lett szükség, amikor létrejött a tőlünk független *Educatio* Kht.

⁴ Lásd az *Educatio* 1994/1. számát.

⁵ A „Kutatás közben” sorozat 1989 utáni számai elérhetőek itt: <https://ofi.oh.gov.hu/kutatas-kozben-sorozat>.

⁶ A kort át nem élt olvasó számára azt javaslom, hogy az 1994-es (1998-as, 2002-es stb.) Mérleg-számban megjelent tanulmányok szerzőinek és a szerkesztőbizottság tagjainak a nevére a <http://matarka.hu> adattárban, illetve a Hermann Péter-féle *Ki kicsoda?* kilencedik, 1990 és 2006 között megjelent kötetében keressen rá tájékozódás céljából.

Az egyik – sztochasztikus⁷ – forrás a szakújságírók publikációinak összessége egy meghatározott korszakban. Abból lehet kiindulni, hogy ha valami x időpontban tényleges problémát jelentett, arra vagy egy újságíró, vagy egy szakújságíró biztosan felfigyelt, és írt róla valamit, elsődlegesen elvégezve a szemben álló álláspontok, statisztikai és igazgatási adatok összegyűjtését is. A pluralista sajtó – a szakajtó és a napisajtó egyaránt – ugyanis versenyben van az olvasókért. Ha az olvasók számára egy probléma nagyon feszítő, de nem találják meg a téma tárgyalását szokásosan olvasott lapjukban, akkor keresnek egy olyan lapot, amelyben találnak valamit az adott problémáról. Ez viszont azzal fenyeget, hogy általában is „átszoknak” annak a lapnak a fogyasztására. Így a sajtópia „láthatatlan keze” az az erő, amely biztosítja, hogy a közvélemény által érzékelt oktatásügyi problémák előbb vagy utóbb – hírekben, esetleírásokban vagy elemző cikkekben – bekerüljenek az újságokba – mármint pluralista sajtópia esetén.⁸ Csakhogy a magyar sajtó 2010 óta végbement megroppanása miatt már sokkal kisebb az esélye annak, hogy teljesüljön a „biztosan írt róla valaki” előfeltétel. És hogy ne kizárólag a „megroppantókat” szidjuk: az újságíró is saját érdekei szerint cselekszik, olyan témát választ, amelyhez stabil források állnak rendelkezésére, vagy amelyik „nagyot szól”. A végül megíratlanul maradt cikkeket elég nehéz lenne felhasználni egy négyéves vagy tizenhat éves mérleghez.

A következő forrás a jogszabályok tára, az oktatásügyi rendszerét ugyanis jogszabályokkal irányítják. Csakhogy szerző legyen a talpán, aki azonnal átlátja mindenféle – látszólag technikai kérdésekről szóló – oktatási rendelet politikai oldalát, és tudja, hogy hová nyúljon, amikor fel akarja mérni az ellenérdekeltelek álláspontjait, érveit. Továbbá nem feltétlenül születik jogszabály-módosítás olyan oktatásügyi jelenségek esetében, amelyeknél hétköznapi megfigyelés szerint nagyon is helye volna annak, de az oktatásügyi kormányzat – vagy éppen a közbeszerzésekért felelősök – érdekeltek az előző szabályozás fenntartásában. Tehát néhány év, néhány évtized alatt elfelejtődik, hogy „mindenki” arról beszélt, módosítani kellene végre egy jogszabályt. Vannak továbbá egyedi döntések, pénzküitalások egyes oktatási projektek számára, amihez nem kell jogszabály-módosítás, csupán az eredetileg betervezett összeg tízszerezése emelése, egy ilyen elem tehát így is kimaradna. Hasonlóképpen nem kell jogszabály-változtatás ahhoz, hogy a kormányzat néhány személyi döntéssel megváltoztassa az évtizedek alatt kialakult egyensúlyokat egy döntéshozó testületben, és ezáltal az adott testület oktatáspolitikai funkciója teljesen átalakuljon.

Maradt azonban egy harmadik forrásunk: a parlamenti napló.⁹

⁷ Sztochasztikus forrásnak számít, ha nem valakinek a döntése, szervezése hoz létre valamely forrást vagy forráscsoportot, hanem egymástól független egyéni cselekvéseknek marad olyan írásos nyoma, amelyet mi nyilvánítunk forrásnak. Nonsztochasztikus forrás például a gyanúsítottak találkozóhelyeit megfigyelő titkos rendőrségi kamerák 2025. szeptember 3-án készült felvétele, viszont sztochasztikus forrás a budapesti üzleti célú, illetve forgalomfigyelő kamerák – elvileg összegyűjthető – 2025. szeptember 3-i anyaga. Természetesen a második anyag is emberi döntésen alapszik, azoknak a döntésen, akik az elmúlt években kamerákat helyeztek el ide-oda, amoda, valójában tehát az ezeken látható események sem teljesen véletlenszerűek.

⁸ Egyértelműen diktatórikus viszonyok között, például az 1950-es években – ahogyan erre Kozma Tamás e tanulmány vitája során rámutatott – az ágazati szakajtó elműködik úgy, hogy csak a központi akarat változtatásait tükrözi. A későbbiekben – jóval a formális sajtószabadság létrejötte előtt – az újságok ágazati és alágazati csoportok, rendszerkonform, de egymással éles vitában álló ideológiai csoportok, csoporttá nem szerveződött, de értelemszerűen különböző tapasztalatanyagú civilek álláspontjait tükrözték. Ennek bizonyítékaként rákereshetünk az Arcanumban (<https://adt.arcanum.com/hu>) az iskol*, egyete*, oktat*, tanár*, tanít* szavakra, a találatokat az 1960–1980 közötti időszak ötvenként egy-egy véletlenszerűen kiválasztott hónapjára leszűkítve.

⁹ Szakmailag három személyes előzménye van a parlamenti naplók oktatáspolitikai forrásként való kezelésének. Az első az 1867–1944 közötti költségvetési viták digitalizálása és tárgymutatózása, amit az 1990-es években egy OTKA-kutatás keretében végeztünk el Mandel Kinga akkori PhD-hallgatómmal. A második az azok a sokorás kutatótervezgetések, amelyeket a 2000-es években folytattunk Biró Zsuzsanna Hannával. A harmadik pedig az egyetemes neveléstörténet-írás lehetőségeinek végiggondolása: ezt 2024-ben a Pukánszky Béla hetvenedik születésnapjára készített egri kötet számára végeztem el (lásd Nagy 2025).

A parlamenti napló mint oktatáspolitikai-történeti forrás a digitális korszakban

A parlamenti naplókat nagyjából azóta használják az úgynevezett „nagypolitika” elemzésére, amióta ilyenek készülnek.¹⁰ Ez főként kvalitatív munka: „nagy emberek” „látványos” összecsapásainak szövegelemzése, sok retorikai minősítő elemet megmozgatva. Sokkal kevésbé népszerű forrás a parlamenti napló, hogyha valamilyen oktatástörténeti részkerdeést elemzünk. Ez érthető, hiszen vannak erre specifikusabb források is. Az előfeltevés szerint a szakfolyóiratok jobb, részletesebb tanulmányokat közölnek, amikor egy-egy részletszabály születik. Ami pedig kronológiailag vagy „komparatistikailag” érdekes, releváns kérdés, az történetileg az éves költségvetési vitákból lenne tanulmányozható. Egy nem elektronikus szövegben ez azonban gigantikus feladat, hiszen a költségvetés általános vitájához hozzászóló képviselő kétórás beszédében vagy szán tíz percet egy részkerdeésre, vagy nem, és ha van bármilyen konkrét lobbizó javaslata, azt a fejezeti vitában vagy megismétli, vagy nem. Magyarán: túl sok mindent kell elolvasni a várható haszonhoz képest.

Csak hogy a parlamenti jegyzőkönyveknek van egy olyan tulajdonsága, amitől egyrészt a történettudomány, ezen belül a jelenkor-történetírás analitikus, algoritmikus, szociológikus, tudásszociológikus irányú kitérülése miatt ezek a jegyzőkönyvek éppen olyan fontosak lehetnek, mint az ágazattörténeti források. Másrészt a digitalizáció, különösen a legújabb, mesterséges intelligenciával kapcsolatos fejlemények eltávolították a hagyományos ellenmotivációkat¹¹ – erről lesz szó a továbbiakban (vö. *Bartos-Elekes 2020; Mihályi 2016; Lakatos 2002; Erős 2010; Welker 2013; Romsics 2010*).

A parlamenti viták, ha törvénygyárnak tekintjük a parlamenteket – és csak a gyár *termékei* iránt érdeklődünk –, nem feltétlenül fontosak, hiszen például a Gömbös-kormány törvény-előkészítő munkája vagy a kormánypárti frakció erős kézbeartottsága szinte kizárja, hogy érdemi változások történjenek a törvényszövegekben. Nem tapasztalunk efféle változásokat az Orbán-kormányok által beterjesztett törvényjavaslat-szövegekben sem. Ez azonban egyáltalán nem zárja ki, hogy a parlamenti naplót az ágazatpolitikailag releváns viták legjobb tartalmi forrásoként használjuk – és ez a hozzászólástömegben való digitális tájékozódással, szöveggyakorlat-elemzéssel elvégezhető munka.

A parlamenti napló olyan forrás, amelyet tárgyi tartalmában *nem torzít* az egyes szereplők eltérő hozzáférése a médiához, magyarán az, hogy kinek a szövegét mennyire torzítja, szelektálja a média.

A 19–21. század történetében a többpártrendszerű politikai rendszerekben a parlamentben mindig megjelennek az eltérő társadalompolitikai, oktatáspolitikai – illetve még tovább menve a kisebb kategóriák felé a szakképzés-politikai, a szakképző iskolák megújításával kapcsolatos – álláspontok, mivel a többpártrendszer természeténél fogva (lásd versengés a szavazatokért, a különbözőség hangsúlyozásának igénye) megjeleníti ezeket valamilyen mértékig.

Aki nemcsak azt ambicionálja, hogy a 19–21. századra nézve megismerhesse az oktatáspolitikai álláspontok *tartalmát* standard – úgy nemzetközileg, mint idősorosan összehasonlítható – formában, hanem az egyes álláspontok *súlyát* is elemezni kívánja, az joggal fogalmazza meg azt a fenntartást, miszerint a társadalomban fellelhető vélemények súlyának *arányos* tükröződése a parlamenti nyilvánosságban sem egyenletes, sem időben, sem a nemzetközi térben.

A digitalizáció azonban némiképp segít a torzításon: ha ugyanis kvantitatív módon az *egykori* parlamenti párt hozzászólásaiból, a *leendő* parlamenti párt megfigyelési időpontunkban még nem létező hozzászólásaiból összeállítunk egy témalistát vagy kifejezéscsoportot, ami a parlamentbe nem ke-

¹⁰ Ezen alapuló híres könyv például: *Gratz 1934*.

¹¹ A legfontosabb korábbi ellenvetés az volt, hogy összehasonlításra – tartalmi szempontból – hasonló méretű, tehát 5–15 milliós országok parlamenti naplói alkalmasak, ezzel szemben a legtöbb elemző nyelvtudása a nagy országok parlamenti naplóinak olvasását tette lehetővé. A mesterséges intelligenciák bármelyikébe könnyen behelyezhető szövegdarabok azonban bármelyik kisebb európai ország parlamentjének forrásszintű tanulmányozását lehetővé teszik.

rült párt „ügye”, akkor mégiscsak képet kaphatunk arról, hogy más pártok képviselőin „keresztül” hogyan politizál a parlamentbe nem jutott párt. Esetleg a parlamentben bent lévő, de pártként még nem létező véleménycsoport is megismerhető így. Például az 1990-es évek elején a magyar parlamentben kormánypártként egy nagy Magyar Demokrata Fórum-frakció működött, amelyet politikatudományi elemzők csoportok halmazának láttak, de a parlamenti naplóban természetesen nem jelzik, hogy ki tartozik a nagy párt radikális, centrális vagy nemzeti liberális csoportjához. Viszont ezek a képviselők a későbbi nemzeti radikális Magyar Igazság és Élet Pártja, a későbbi nemzeti liberális Magyar Demokrata Néppárt, illetve a későbbi „kis MDF” képviselőcsoportjában ültek, tehát visszamenőleg azonosíthatók. Hasonlóképpen a 2002–2010-es parlamentben sok csoportból állt a Magyar Szocialista Párt frakciója. Ezekből a csoportokból lett a későbbi, 2011–2014-es Demokratikus Koalíció és a „kis MSZP”, hiszen azok az emberek, akik x időpontra – a parlamentből való kihullást is kockáztatva – eljutnak az egymással való szakításig, nyilván már x–3 időpontban eltérően gondolkodtak a legtöbb dologról, szövegszerűen, szó- és szókapcsolat-gyakoriságon keresztül is megragadhatóan.

A legfontosabb oktatáspolitikai kérdések – ha másutt nem, az éves költségvetés vitájakor – minden parlamentben, minden politikai párt képviselőinek felszólalásaiban felbukkannak. Az oktatásról mindenkinek van véleménye, álláspontja. Ha pedig hallgat róla, az önmagában jelzésértékű: szinte csak olyankor fordul elő, amikor egy koalíciós megállapodás a másik kormánypárt hatáskörébe utalta az oktatáspolitikai kérdéseket. A kisebb kérdések, napi aktualitások, „botrányok”, úgynevezett „morális pánikjelenségek” tárgyalási lehetőségét ugyanakkor nagyban befolyásolják az egyes országok parlamentjeinek különböző házszabályai, ami szintén az összehasonlíthatóság bizonyos korlátját jelenti. (Praktikusan: hol milyen lehetőség van egyedi ügyek megvitatására interpelláció, napirend előtti felszólalás formájában.) Az „elmondani kívánt” történetek száma és iránya mégis összehasonlítható, hiszen a költségvetés tárgyalásakor, a tárca általános bírálatakor az interpellációt akadályozó parlament képviselője is sort keríthet erre.

Mindez csak az esetben igaz, ha a szöveg digitalizált, de ma már egyre ritkábbak a digitalizálatlan parlamenti naplók.

A parlamenti jegyzőkönyvek minden más forrásnál *cenzúrázatlanabban* tükrözik a helyben elhangzott álláspontot. Nem kell külön forráskritikával élni, hogy a cikk, a tudósítás stb. mennyire az eredeti véleménymondó megfogalmazását tükrözi, és mennyire az újságíróét, a szerkesztőségét, a jegyzőkönyvvezetőét stb. – ami minden más forrásnál szükséges lenne, például nem szó szerinti jegyzőkönyvvel rendelkező tüntetés szónoklatainál vagy egy tudományos ülés jegyzőkönyvével.

Ellenérvként fogalmazható meg, hogy a parlament honlapján hozzáférhető jegyzőkönyv nem tökéletesen tükrözi az ülésen elhangzottakat, mert a képviselőknek a gyorsírói feljegyzés és a publikálás között jogukban áll belenyúlni a szövegbe. Ez az ellenérv azonban cáfolható, mivel digitálisan annak is nyoma marad, ha egy képviselő szóban teszteli bizonyos szavak kimondhatóságát, majd a botrányt érzékelve rákényszeríti a jegyzőkönyvvezetőt a szavak módosítására. Jó példa erre a „Hordót a zsidónak!” – „Hordót a szónoknak!” történet, a szélsőjobboldal nevezetes kísérlete az antiszemita fegyver használhatóságának tesztelésére 1990 szeptemberében.¹² A digitalizálatlan parlamenti szöveg tehát nem lenne alkalmas az antiszemitizmussal kapcsolatos jelenségek kutatására, a digitalizált viszont alkalmas.

¹² Egy egykori populistá politikus nyilvánvalóan azt akarta tesztelni, hogy egy liberális politikus felszólalása közben bekiabált „Hordót a zsidónak!” mekkora részét csábíthatja át a szélsőjobboldali választókörnek. A többség és az elit csoportok körében pedig a jegyzőkönyv-módosítás jogával élve – miszerint a „Hordót a szónoknak!” szavak hangzottak volna el – kívánna csökkenteni a pártjával szembeni elidegenítő hatást. A mi szempontunkból a „botrány” részletes utólagos parlamenti pertraktálása következtében megnőtt az egyébként nem túl gyakori „zsidó” szó 10 ezer szóra eső gyakorisága. Tehát ha nem emlékeznénk az esetre, a „zsidó” szót indikátornak tekintő kutatás akkor is megtalálta volna a botrányt.

A parlamentben elhangzó vélemény „beszélője” – legalábbis egy kormánypárti–ellenzéki tengelyen – a megfigyelő számára triviálisan beazonosítható, míg az oktatással kapcsolatban a nyilvánosságban megjelenő vélemények többi beszélőjével kapcsolatban külön kutatást kell végezni, hogy az elemző megállapítsa az illető elhelyezkedését a politikai térben. A megállapítással való olvasói egyet nem értés pedig az egész interpretáció elfogadhatóságát relativizálja. A parlamenti képviselők csoportja mindenütt zárt számú, nem kell külön mérlegelést végezni, mint az oktatásügyi „stakeholderek”, érdekcsoport-álláspontokat képviselők esetében, hogy milyen fokú véleményritkaságig kell „lemenni” a kisebbségi álláspontok feltérképezésében: minden ügy „ügy”, amelyet egy parlamenti képviselő elmondásra érdemesnek tartott. A nemzeti ki kicsodák, parlamenti almanachok nagy biztonsággal tartalmaznak adatot a megszólaló képviselők születési helyéről, iskolázottságáról, pályájáról, multipozicionális elit tulajdonságairól (mely egyesületek vezetőségi tagja stb.). Ezeknek az ismerete egy diskurzuselemzés számára alapvető, a többi – nem parlamenti – oktatásügyi megszólaló esetében a rendelkezésre álló adatok azonban nem szisztematikusak.

A 2022–2026-os magyar parlament mint oktatáspolitikai aréna

A jelen tanulmány esetében megfigyelt egykamarás magyar parlamentben, annak 2022–2026-os ciklusában elvileg kétszáznál több hang szólhatott hozzá az oktatáspolitikához. Ezek közül 93 hang pártpolitikailag teljesen determinált, hiszen ennyien jutnak be pártlistákról. A listán való bekerülés esélyét a pártközpontok határozzák meg. A lista élére mindig vezető politikusok kerülnek, de nagyobb parlamentekben, nagyobb frakciónál szerep juthat „húzóneveknek” is, és ezek között a húzónevek között lehetnek nagy tekintélyű vagy a médiából ismerhető professzorok, illetve olyan emberek is, akiknek az átlagos képviselőnél több közülük van az oktatás vagy a tudomány világához. Az 1990–1994-es parlamentben viszonylag sok egyetemi oktató volt. Számuk mára lecsökkent, annak ellenére, hogy az egyetemi oktatók száma 1990 óta megnőtt az országban.

A fennmaradó 106 hang elvileg nem egyszerűen pártpolitikai determináltságú, hiszen ennyi körzet van, amely képviselőt küld a parlamentbe, és természetesen minden kormányzat oktatáspolitikájának lehet vesztese olyan terület is, ahol kormánypárti képviselő győzött. Egy alaposabb elemzés elválaszthatná egymástól a nyertes és vesztes területek kormánypárti képviselőinek atitűdjeit. Ezt a kísérletet az 1887–1892-es ciklusra vonatkozóan már végre is hajtottuk, és talán a 2010–2026-os időszak esetében sem lenne teljesen haszontalan.

$93 + 106 = 199$ – ennyi a magyar parlamenti képviselők létszáma.

A fideszes kétharmad ugyan adott választójogot a határon túli magyaroknak, de attól már óvakodott, hogy az elitjüket önálló erőként bocsássa be a budapesti parlamentbe. A nemzetiségieknek vannak szószólóik, ami további parlamenti hangokat jelent, de képviselőik csak akkor vannak, ha valamelyik párt színeiben vagy egyéni mandátummal bejutnak. Parlamenti hang továbbá az ombudsmanoké, és megszólalnak a parlamentben a mandátummal nem rendelkező államtitkárok, miniszterek is, a köztársasági elnök, a legfőbb ügyész, az állami számvevőszék elnöke.

A 199 képviselői hang nem egyenletesen szól hozzá az oktatáspolitikához – ahogy a világ egyetlen parlamentjében sem. Frakciónként egy, néha két-három személy illetékes abban, hogy az oktatáspolitikai ügyeit figyelemmel kíséresse, tehát a parlamenti oktatáspolitikai arénában valójában a frakciók küzdenek. A 2022–2026-os ciklusban a Fidesz–KDNP mint kormánypárt 133–136 képviselővel rendelkezett, a szociálliberális Demokratikus Koalíció 19–21, a liberális Momentum 9–10, a konzervatív Jobbik 7–8, a szociáldemokrata MSZP 7–9, a baloldali zöld Párbeszéd 5, a zöld Lehet Más a Politika 1–5, a szélsőjobboldali Mi Hazánk pedig 6 képviselővel.

Ellentétben azokkal a ciklusokkal, például az 1990–1994-essel vagy a 2010–2014-essel, amelyekben frakciószakadásokra került sor, 2022 óta csak néhány képviselő „mozgott”. A kisebb frak-

cióknál ez százalékosan nagy változást jelentett – az eredeti frakciólétszám 10 százalékának elvesztését is jelenthette –, a Lehet Más a Politika frakciója pedig meg is szűnt. Az ellenzéki frakciók száma jogilag hétről hatra csökkent, két markáns képviselő azonban gondoskodik róla, hogy a politikát figyelő közvélemény 2025 októberében (amikor ezt a cikket zárom) nyolc ellenzéki parlamenti pártot tartson nyilván: Ungár Péter révén az LMP-t, az eredetileg jobbkios Jakab Péter révén pedig az általa alapított Nép Pártját is hozzá kell számolnunk a frakciókhoz.

A lényeg a mi szempontunkból az, hogy

- a parlamentben nem egy egységes ellenzék, hanem egy sokarcú ellenzék áll szemben a kormánypártokkal, és van olyan ellenzéki párt is (Mi Hazánk), amely soha semmilyen együttműködést nem folytatott a többi ellenzékivel, így feltehetően oktatáspolitikai álláspontja sem koordinált;
- a parlamenten kívüli ellenzék megerősödése az önkormányzati választáson és a közvéleményben a parlamentben nem csökkentette az ide már bekerült képviselők szakpolitikai aktivitását;
- ha úgy tekintjük, hogy a ténylegesen kialakult európai parlamenti frakciók alkalmasak a „filozófiai lehetőség” politikai alternatívák lefedésére, akkor a budapesti parlamentben majdnem minden európai erőnek megvan a „képviselője”, abban az értelemben bőségesen is, hogy a magyar parlamentben két baloldali, két liberális, két zöld, két jobboldali és két szélsőjobboldali párt hangja is hallható (szélsőbaloldali viszont nem hallható);
- a kormánypártok között, illetve a nagy kormánypárton belül nem látszanak világos különbségek, habár ezek logikusak lennének, hiszen a Fidesz a többségében szekuláris magyar választópolgárság többségének megszerzését ambicionálja, míg a KDNP tudatosan csak a kifejezetten katolikus elkötelezettségű kisebbség szavazatainak megszerzését. (És ebben sem bízhat annyira, mint 1990-ben még önállóan fellépő elődje.) Ennek ellenére sem az oktatáspolitikában, sem az egészségpolitikában, sem a kultúrpolitikában nem érzékelhető ez a törésvonal.

A magyar választási rendszer egyfordulós formája és a győztest premizáló mivolta következtében a kormánypárt (formálisan kormánypártszövetség) a mandátumok lényegesen nagyobb arányát (kétharmadát) birtokolja, mint a rá eső szavazatok aránya, ez ugyanis 2022-ben 53 százalék volt. Ez azonban nem akadályozza az elemzést, hiszen a parlamenti frakciók *méretüktől függetlenül* hangot adhatnak az álláspontjuknak.

Az ellenzéki pártok egymás közötti versengésében az oktatásügy egyébként is kiemelt téma, vagyis a pártok a legkritikább esetben engedik meg maguknak, hogy ne fogalmazzanak meg valamiféle álláspontot ezen a területen. Ennek két oka van.

Az egyik, hogy az oktatásügy rendkívül széles lakossági érdeklődésre tart számot, hiszen

- minden választó járt iskolába, így szembesült az oktatási rendszer és a kilépő diákokra váró való világ ellentmondásaival, ezért kvázi automatikusan reformálandónak érzi azt;
- a választók nagyon nagy aránya szülőként néz szembe az oktatásügy napi gondjaival;
- a felnőtt gyerekekkel rendelkezők körében is fontos szempont, hogy gyerekük taníttatása annak idején mennyire volt sikeres, illetve hogy milyen tanácsot adjanak az unokáik neveltetéséhez.

Másrészt

- az iskolázott emberek sokkal inkább érdeklődnek a pártpolitikai kérdések, a pártválasztás lehetősége iránt;
- az influenszerek szinte mind iskolázottak;
- s a mikroinfluenszereket (akik közvetlen ismeretségi körüket befolyásolják választás idején) is jellemzi, hogy a befolyásoltaknál iskolázottabbak;
- a pártelit referenciacsoportjaiban a felsőoktatással, tudománnyal hivatásszerűen foglalkozók más iskolázott csoportokhoz képest is felülreprezentáltak.

Ugyanakkor a ciklus elején még egészen más volt a politikai helyzet, mint a végén. A Tóka Gábor által összeállított, a parlamenti pártok népszerűségét különféle közvélemény-kutatók adatai nyomán hónapról hónapra bemutató táblázatban némelyik oszlopban nagyon kis százalékszámok láthatók.¹³ Az ellenzéki pártok nagy része – az összes szavazót nézve, azt feltételezve, hogy a következő vasárnap lesznek a választások – egy számjegyű támogatottságú, sőt a ciklus közepén berobbanó Magyar Péter-féle mozgalom, majd Tisza Párt olyan sokat magához vonzott az ellenzéki szavazók közül is, hogy a 2024-ben és 2025-ben felszólaló képviselők már nem annyira a következő mandátumukért küzdöttek, mint a pártfinanszírozási küszöb, az egy százalék eléréséért, illetve az említett influenszerkör, referenciacsoport megnyeréséért. Nyilván az sem érdektelen, hogy a parlamentből kikerülő, de még nem nyugdíjas korú személyek további életpályájukat gyakran felsőoktatási vagy tudományos intézményben tervezik folytatni, személyesen sem mindegy tehát, hogy a „kinézett” mikro-közegben olyan kép alakul-e ki róluk, hogy – akár a változtatás esélye nélkül is – kiálltak az „oktatás” vagy a „tudomány” ügyéért, esetleg munkakerülő, konfliktuskerülő módon hallgattak, amikor ilyen kérdésekről esett szó. Egyébként a magyar parlamentarizmus 1948 előtti háromnegyed századában, illetve külföldi parlamentekben is megfigyelhető és elemezhető, hogy az ellenzéki pártok képviselői nagyobb aktivitást fejtenek ki a parlamentben, mint a kormánypártok képviselői, akiknél sokkal nehezebb felfedezni a kormányzati előterjesztésekkel kapcsolatos nézetkülönbségeket.

A parlamentarizmus történetében a kormánypártok között is megkülönböztethetünk önálló platformokból felépülő, így a különvéleményeket mindig megjelenítő frakciókat, illetve a miniszterelnök–pártvezér által határozottabban kézben tartott frakciókat. (Az előbbire példa az 1880-as évek konzervatív–liberális magyar kormánypártja vagy a több platformból felépülő kormánypártok az 1990–1994-es, 1994–1998-as, 2002–2010-es ciklusban; az utóbbi például az 1935–1939-es vagy a 2010–2026-os időszakra volt jellemző.)

Az oktatás- és kultúrpolitikában az 1990–1994-es ciklusban volt rá példa, hogy ellenérvek érkezzenek kormánypárti oldalról is. (Varga János MDF-es képviselőnek nem tetszett az egyházi ingatlanrendezési törvény, a falusi népesség felé elkötelezett kiszáradó pedig helytelenítették az iskolarendszer bomlását tudomásul vevő, azt kodifikáló kormánypolitikát.) Közhelyes volt, hogy az 1994–1998-as ciklusban, illetve a 2002–2006-os ciklusban az MSZP–SZDSZ-kormány szabaddemokrata miniszterei a parlamentben is szemben álltak az MSZP baloldali, illetve népi platformjával. Horn Gyula szocialista miniszterelnök (1994–1998) a jobboldali ellenzékre támaszkodva vitte keresztül az egyházi oktatás feltételrendszerét döntően befolyásoló vatikáni államszerződést – erre legutóbb Herényi Károly MDF-es és Lendvai Ildikó MSZP-s képviselő emlékezett vissza egy WJLF-kerekasztalon.¹⁴ Ezzel szemben a 2010–2014-es ciklusban 2011-ben oktatási kérdésben leadott fideszes ellenszavazat az egykori oktatási minisztertől, a parlament oktatási bizottságának elnökétől, Pokorni Zoltántól érkezett, aki 2014-től már nem is indult országgyűlési választáson.

A Fidesz–KDNP-frakciótagok mozgásterének, mozgási szándékainak csekély voltáról sokat cikkezett a 2010–2020-as évek ellenzéki sajtója. Ez azonban egy régebbi kérdés. E sorok szerzőjének személyes élménye, hogy egy tévévita 2006-ban azért maradt el, mert a Fidesz sajtóosztálya döntötte el, hogy a KDNP elnöke kivel vitatkozhat, és kivel nem, a politikus megkérdezése nélkül.¹⁵ Az pedig 1993-as információ, hogy a Fidesz-képviselők átlagosnál fegyelmezettebb munká-

¹³ https://docs.google.com/spreadsheets/d/1sJEDXojcyROXM5IHVMdHYj_flPezld3/edit?gid=1203541530#gid=1203541530

¹⁴ 1990. évi IV. törvény (az egyházakról) 35. évfordulója. Fazekas Csaba, Herényi Károly, Lendvai Ildikó és Nagy Péter Tibor beszélgetése, Wesley János Lelkészképző Főiskola, Budapest, 2025. Lásd: <https://youtu.be/2tJUEFAFE-4>.

¹⁵ Ezt a liberálisokat „szakállas bácsinak” (pedofilnak) nevező Semjén Zsolt emberjogi bizottsági elnökségre jelölése ellen indított aláírásgyűjtés szervezői tapasztalták meg.

ját megdicsérő néhai Dornbach Alajos parlamenti alelnök bókját Orbán Viktor azzal háritotta el: „Semmiség, Lojzikám, ezek az én beosztottaim.”¹⁶

Mint korábban kifejtettük, a támogatottság csökkenése nem jelenti a szakpolitikai aktivitás csökkenését, sőt – a fent kifejtett sajátos okból – akár egyes képviselők oktatáspolitikai aktivitásának növelését is jelentheti.

A parlamenti napló mint forrás jelentőségét a parlamenti pártok iránti társadalmi bizalom csökkenése ugyanakkor megnöveli. Ugyanis a sajtó – az olvasóközönségért versengve – nem érdekelt abban, hogy a csekély népszerűségű pártok képviselőinek oktatáspolitikai felszólalásaival foglalkozzon, hangozzanak el azok akár a sajtó képviselői számára nyilvános bizottsági üléseken, akár a plenáris ülésen. A parlament oktatáspolitikai vitái – a sokpártrendszerben sokkal inkább, mint a kétpártrendszerben – a szélesebb közvélemény előtt tehát rejtve maradnak.

Ha a sajtó nyilvánosságában megjelenő véleményeket nézzük, a pártpolitikai álláspontok közvélemény általi ismertségét tekintjük, vagy a pártpolitikai álláspontok rendeletanyagba való beépülését vizsgáljuk, akkor jelentéktelennek ítéelhetjük a magyar parlament 2022 utáni oktatáspolitikai munkáját. Ha az oktatáspolitikai diskurzusok forrásának tekintjük, akkor viszont rendkívül jelentősnek mondható az.

A 2022–2026-os ciklus oktatáspolitikai kronológiája – az információk első szintje

Keresőszavak segítségével (pl. *oktat*, *tanár*, *tanít*, *képez*, *képzés*, *iskol*, *egyetem*) megkerestük mindazokat a helyeket, ahol a magyar parlament oktatáspolitikáról vitatkozott. Az ülésnapok nagyobbik felében esett *valamiféle* szó az oktatáspolitikáról. Az ezekből készített részletes kivonat, tagolt idézetgyűjtemény 260 ezer karaktert tesz ki.

Ebből a kronológiából közlünk egy részletet. A kronológia arra törekszik, hogy „önálló pipák” formájában mutassa be az egyes alkérdések mellé rendelhető álláspontokat, hogy külön kiemelje az egészen jellegzetes retorikai elemeket.

A parlamenti napló adatgazdagságának érzékeltetésére kifejezetten olyan darabot emeltünk ki a kronológiából, amikor formálisan semmilyen oktatási törvény nincs napirenden – tehát még a több törvényt csomagban módosító „salátatörvény”, a 2010 utáni parlament jellegzetes műfaja sem. Ezek az ülésnapokon a kormányzat költségvetési törvény formájában sem kezdeményezett semmit. A kormányt egyértelműen a BM közoktatásért felelős szakállamtitkára képviselte, aki részben szakpolitikusként, részben nagypolitikusként viselkedett, azaz szakpolitikusként minden felszólalásában adatokat idézett, másrészt „nagypolitikusként” felidézte az előző – több mint egy évtizeddel korábbi – szociálliberális kormány „viselt dolgait”, részben pedig olyan mozzanatokot idézett, amelyek a megszólaló képviselő vagy pártja valamely korábbi megnyilatkozásával „kompromittálják” a kérdezőt. Az ellenzéki politikusok időnként más oktatáspolitikai szereplők megnyilvánulásait is beidéztek, másrészt szintén használtak statisztikai adatokat.

2022. június 7.

Kanász-Nagy Máté (LMP), napirend előtt

- „Egy kezdő pedagógus bére ma Magyarországon nettó 207 ezer forint.”
- Retorikája: „A kizsákmányoló nagyitkés éhbérért dolgoztatja a munkavállalókat, ahogy a Fidesz-kormány dolgoztatja a pedagógusokat.”

¹⁶ Dornbach Alajos közlése Karády Viktornál, egy hármunk közötti beszélgetésben.

- Parlamenten kívüli oktatáspolitikai aktorra vonatkozó véleménye: „Magyarországon nincs oktatási miniszter, de van egy oktatási árnyékminiszter, őt Parragh Lászlónak¹⁷ hívják.”
- Parlamenten kívüli oktatáspolitikai aktor álláspontjára vonatkozó forrás: Parragh „legutóbb arról beszélt, hogy miért is gondolkodnak a pedagógusok béremelésben, amikor délután négy óra után hazamehetnek, vagy ott van számukra a nyári szünet, miért nem elégednek meg azzal. [...] A pedagógusbér-emelés gyakorlatilag olyan, mint az ingyen sör, ezt meg lehet ígérni, ezt mindenki szeretné, csak hogy nincs rá pénz.”

Tóth Endre (Momentum) interpellációja a BM-hez „Miért nem tiszteli a pedagógusokat a kormány?” címmel

- „Ma egy kezdő pedagógusnak havonta alig 50 ezer forintja marad a fizetéséből egy átlagos budapesti albérllet kifizetése után.”
- „Ma egy pedagógus nem számíthat bérének emelkedésére a karrierje első nyolc évében.”
- „Ma egy egész életet végigtanító középiskolai tanár annyit keres, mint a magánszférában bármely pályakezdő.”

Rétvári Bence belügyminisztériumi államtitkár

- Tiszteletlen „az ön volt pártelnökének az a mondata, amikor azt mondja, hogy nagyon ramaty a magyar iskolák minősége”.
- A szociálliberális koalíciós kormány idején „az IMF receptjére rögtön elvettek mindent a magyar tanároktól, ami korábban nekik adatott, és önök ezekkel az emberekkel álltak össze”.
- „Ön is mondott azért ijesztőket, tisztelt képviselő úr: a minősítési rendszert úgy, ahogy van, megszüntetné. Ez 30–40 ezer forintot vesz ki sok-sok tízezer pedagógus zsebéből, akik minősítették magukat, akik időt, energiát fordítottak rá, és, mondjuk, Ped I-nek vagy Ped II-nek minősítették magukat. Ez bizony 30–40 ezer forint mínusz.”
- „Bírálta ön még azt is, hogy több százezer laptopot kapnak az iskolákban a diákok és sok tízezret a tanárok. Ezt ön csak krumplosztogatásnak minősítette.”¹⁸
- „Ön a kötelező kerettanterveket is törölné.”¹⁹
- Ön „a korábbi tankönyvrendszert visszaállítaná, a korábbi, amikor 70 százalékkal nőttek a tankönyvárak pár év alatt”.²⁰
- Önök szerint „a 150-nél kevesebb diákkal rendelkező iskolákat fenntartani pazarlás”.²¹

Jámbor András Imre (Párbeszéd) kérdése a BM-hez: „Már idén birtokba vehetik a gyermekek a két zárva tartó ferencvárosi tanuszodát?”

- „A Mester utca 19. szám alatti Molnár Ferenc Általános Iskola tanuszodájában már három éve nincs úszásktatás, mert zárva tart az uszoda.”²²

¹⁷ Parragh a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara elnöke volt, akiről más parlamenti felszólalásokból kiderül, hogy az általános képzés nagy ellenfele, a tankötelezettség rövidítésének támogatója.

¹⁸ A „krumplosztogatás” fideszes választási kampányfogás a legszegényebb falvakban, amelyet az ellenzék 2018-ban is, 2022-ben is erősen bírált.

¹⁹ A megjegyzés értelme, hogy a kötelező kerettanterveket nem a 2010 utáni Fidesz-kormányzat, hanem már az 1998-as oktatási kormányzat vezette be, és ezt nagyon sok szakértő, szakmai szervezet elfogadta, támogatta.

²⁰ A megjegyzés értelme, hogy az egy tankönyves rendszert a tankönyvek magas árával indokolta a Fidesz.

²¹ A megjegyzés értelme, hogy a kistelepeleéseken pánikot kelt az az időről időre felröppenő hír, miszerint az egészen kis iskolákat bezárják.

²² A kérdés azt példázza, hogy a képviselők az állami iskolafenntartás viszonyai között teljesen helyi, illetve egyedi ügyeket is a parlament elé hoztak.

Pócs János (Fidesz) kérdése a BM-hez: „Tervezi-e a kormány a következő években az óvodai, iskolai infrastruktúra fejlesztésének folytatását?”

- A költségvetési forrásból indított nemzeti köznevelési infrastruktúra-fejlesztési programban 220 projekt indult el, ebből 101 már készen is van. 57 tanuszoda-, 87 tornaterem-, 44 tanterem-, 31 új iskola- és egy új óvodafejlesztés. Ezeknek a második fele még hátravan.²³

Hegedüs Andrea (DK)

- „A bértáblát nem a mindenkori, hanem a 2014-es minimálbér 101 500 forintos összegéből számolják.”
- „Egy pályakezdő pedagógus nettó 150 ezer forintot keres.”²⁴
- A pedagógusbérnek „húsz év kell ahhoz, hogy elérje a 300 ezer forintot”.

2022. június 13.

Brenner Koloman (Jobbik)

- „A Nemzeti Pedagógus Kar bérkövetelését villámsebessen tessék végrehajtani! Azonnali és 50 százalékos béremelésre van szükség.”
- Az oktatás támogatására a bruttó nemzeti össztermékből annak „8 százalékát kellene kiemelt válságkezelésként a magyar oktatási rendszerbe beleforgatni”.
- A Jobbik terve szerint „nem központi lenne a NAT, hanem, mondjuk, 60:40 százalékban lehetne a központi oktatási tartalmakat megszabni”.
- Retorikai elem: „Fontos, hogy egy szegedi tudja, hogy miért Szögedébe megy, egy soproninak pedig kötelessége tudni, hogy kik azok a poncichter polgárok, mint én.”

Rétvári Bence belügyminisztériumi államtitkár

- „A modern tankönyvek mindegyike már [...] egy QR-kóddal rákapcsolódik az okosportál tartalmaira.”
- A tankönyveknél cél a tananyag csökkentése. „Egyértelmű elvárás volt a szülők, a diákok és a tanárok részéről is, hogy ez csökkenjen, ezért gimnáziumban a fogalmak száma 15,3 százalékkal csökkent, a különböző megtanulandó személyek nevei 17,5 százalékkal, a kronológiában 22 százalékkal kevesebb a gimnáziumi tartalom, a topográfiában 11 százaléknyi. Ez átlagolva a gimnáziumban 16,5 százalékos, az általános iskolában pedig 18 százalékos fogalom- és lexikálisanyag-csökkenést jelent, aminek a helyére jöttek be ezek a feladatok, kérdések, vitatémák.”
- A NAT-tól „egy plusz 10 százalék eltérési lehetőséget adtunk az iskoláknak”.
- „104 ezer pedagógus ment el, és minősítette magát pedagógus II. kategóriába, ami azt jelenti, hogy önmaga is akár sok évtizedes gyakorlat után újra átgondolta, hogyan lehet a mai kor elvárásainak jobban megfelelően tanítani a tananyagot.”
- A pedagógushiányról: „A pedagógusképzésre jelentkezők közül az állami képzésre felvettek száma 2010-ben 5400 volt, most pedig 7424. Tehát ebben sem állunk olyan rosszul.”

Dr. Simicskó István (KDNP)

- „Egyetemeken sokféle tantárgyat oktatnak, de érzelem-gazdagságtant sehol. Azt a jó családokban oktatják.”

²³ A kérdés azt példázza, hogy a fideszes képviselők sosem az intézkedéseket minősítik, hanem mindig a jövőbeli fejlesztéseket akarják biztonságban látni.

²⁴ Vö. Kanász-Nagy feljebb.

- „A nyugati világ véleményem szerint súlyos tévedésben van, hiszen nem a családok támogatásában, a családok gyarapításában, erősödésében érdekelt, és nem a gyermekvállalást támogatja, hanem a migrációt.”
- A nyugati világ iskoláiban „bölcesség nélküli, technokrata, digitális tudást adnak a fiataljaiknak”.

Szabó Szabolcs (Momentum)

- „Ha 50 százalékos béremelést adunk, egyébként akkor is csak a nemzetgazdasági diplomás-átlagbér közelébe” kerülnek a pedagógusbérek.

Rétvári Bence belügyminisztériumi államtitkár

- „Az idei 10 százalékos béremelést mindenképpen követnie kell egy 10 százalékos béremelésnek a következő évben is és az azt követő évben is egy újabb 10 százalékos béremelésnek. Ez idén, jövőre és azután 30 százalékos béremelést jelent.”

Berki Sándor (Párbeszéd)

- „2013-ban például az összes közmunkás 17 százalékát a közoktatásból kiesett korosztály tette ki. Ez egészen addig tartott, míg a kormány el nem indította az ‚Ifjúsági garancia’ programot, amely a 25 év alattiak álláskeresését hivatott segíteni.”
- „A korai iskolaelhagyók aránya a korábbi 10,8-ról 12 százalék fölé emelkedett az elmúlt tizenkét évben, miközben az EU-ban ez a szám csökken.”
- A KSH adatai szerint a 2011-es oktatási **törvény** „hatálybalépését követő években elkezdett csökkenni a középiskolás gyermekek száma, a 2014–2016 közötti két évfolyamban 102 ezerről 90 ezerre csökkent a szakiskolások száma. Ez kétszer annyi, mint amennyivel a középiskolások létszáma csökken.”
- „A foglalkoztatási ráta szintén aggasztó adatokat mutat. A KSH adatai szerint a 15–19 éves korosztályban 1,8 százalékról 5 százalék fölé emelkedett a közmunkások száma. 2013 januárjától egy év alatt több mint ötszörösére nőtt a 16–25 év közötti korosztályban.”
- Kérdezi, hogy a kormány „visszaállítja-e a tankötelezettséget 18 éves korra”.

Rétvári Bence belügyminisztériumi államtitkár

- „Magyarországon a tankötelezettségi korhatár ugyanaz, mint Dániában, Észtországban, Bulgáriában, Spanyolországban, Máltán, Hollandiában, Svédországban vagy Szlovákiában, és ma Magyarországon magasabb – magasabb! – a tankötelezettségi korhatár, mint Csehországban, Ausztriában, Horvátországban, Cipruson, Svájcban vagy Szlovéniában.”
- „10 százalékról 20 százalékra emeltük azt az időkeretet, amit az iskolák felzárkóztató és tehetség-gondozó foglalkozásokra is tudnak fordítani.”
- „183 tanodában 5500 gyereknek segítünk abban, hogy az iskolaidő után is segítséget kapjanak. Kollégiumprogramok, Útravaló-ösztöndíj, nemzetiségi ösztöndíj, roma szakkollégium-program – mind azt segítik, hogy a nehezebb helyzetű gyerekek is plusz segítséget kaphassanak.”

Dr. Fürjes Balázs, a Miniszterelnökség államtitkára

- „A közoktatásban az egyházi szerepvállalás aránya a duplájára nőtt: 6,3 százalékról 15 százalékra emelkedett” mondja, noha Herczeg Zsolt (Fidesz) azt a kérdést tette fel, hogy „milyen intézkedésekre számíthatunk a jövőben a hitélet támogatása terén”, tehát nem az oktatásról kérdezett.

Barkóczy Balázs (DK)

- „Hiába elérhető a NAT-ban a differenciált oktatási módszer, az óvodából kikerült gyermekek még így is rengeteg helyen szegregált oktatási intézményekbe kerülnek, ami sokéves fejlesztői munkát tesz vagy tehet semmissé.”
- „Azoknak az egyházaknak, amelyek az állampárt sokszor embertelen szociális és sérültpolitikájának a legfőbb, kritika nélküli kiszolgálói, tehát ezeknek az egyházaknak a fenntartásában lévő oktatási intézmények alapító okiratában meg sem jelenik az integráció.”

Tuzson Bence (Fidesz)

- „Azzal az összefogással, ami itt, Dunakeszi környékén megvalósult, Magyarország legnagyobb oktatási beruházása valósul meg.”²⁵

2022. június 14.

Domokos László, az Állami Számvevőszék elnöke

- „Az ÁSZ [...] elvégezte hét, fenntartóváltozáson átesett felsőoktatási intézmény ellenőrzését.”

Z. Kárpát Dániel (Jobbik)

- „Azt halljuk az ÁSZ-tól, hogy a nemzeti vagyon védelme érdekében volt indokolt a felsőoktatási intézmények modellváltása, miközben itt egy olyan modellel találjuk magunkat szembe, ahol nincsenek empirikus tapasztalataink az ellenőrizhetőségről, de vélelmezhetjük azt, hogy sokkal nehezebben férünk hozzá az igényelt információtömeghez, mint eddig a klasszikus modell szerint.”

Dócs Dávid (Mi Hazánk)

- A pedagógusok „30 éves korig átlagosan bruttó 275 ezer forint körül keresnek”.

2022. június 20.

Hegedüs Andrea (DK)

- A Pedagógusok Szakszervezetének évről-évre rendezvényére az oktatásért felelős minisztert is meghívták, ám ő „nem tartotta arra érdemesnek” elmenni.

Rétvári Bence belügyminisztériumi államtitkár

- „Miniszter úr tárgyalt a Nemzeti Pedagógus Karral, Maruzsa államtitkár úr pedig tárgyalt a pedagógus-szakszervezetekkel is.”
- „A magyar tanárokat valóban megkérdezzük arról, hogy ők hogyan éreznék modernebbnek, számukra is hatékonyabbnak a magyar iskolarendszert, a magyar oktatási rendszert. Erről mi kiküldtünk egy kérdőívet, mert az ő válaszaik alapján szeretnénk a következő hónapok, évek törvényalkotási–jogalkotási folyamatát elindítani.”

Vitályos Eszter kulturális és innovációs minisztériumi államtitkár

- „A szocialista–liberális kormányzás örökségeként 2010-ben Magyarországon az OECD-országok közül egyedülálló módon a köz- és felsőoktatásra fordított kormányzati ráfordítás is csökkent. Mára eljutottunk oda, hogy az Európai Unió azon tagállamai közé tartozunk, amelyek a legintenzívebben támogatják az egyetemek működőképességét és innovációját. Sosem köl-

²⁵ Tuzson saját választókerületéről van szó.

törtünk még ekkora összegeket felsőoktatásra. Ez egyedülálló a magyar oktatás történetében. A Pannon Egyetem ennek a fejlődésnek a közel háromszorosára bővülő finanszírozásával, azt gondolom, egyértelmű nyertese.”

A 2022–2026-os ciklus oktatáspolitikai kronológiája – az információk elsődleges aggregációja

Ehhez hasonló információk alapján össze lehet állítani a fő témákat, amelyek a parlamentben fel-tűnnek, rekonstruálni lehet egy-egy képviselő vagy egy-egy párt komplett oktatáspolitikai elkép-zelésrendszerét. Ugyanakkor nemcsak „opinion-based”, hanem „evidence-based” elemzést is lehet készíteni, hiszen a felkészültebb képviselők rengeteg statisztikai adatot használnak, és közben gyakra-n reflektálnak azokra a szemléleti vagy módszertani vitákra is, amelyek a statisztikák körül foly-nak.

Arra is van lehetőség, hogy némileg összefogottabb, például negyedéves ciklusokat rekonstruáló, még befogadható méretű, használható kronológiát építsünk fel. Az alábbiakban egy ilyen kronológia olvasható.

2022 második negyedéve a parlament összeülésétől június végéig

Fidesz

- finanszírozási konszolidáció
- a tankönyvellátás stabilizálása
- az adminisztráció egyszerűsítése
- az állami és az egyházi fenntartói szerep kiegyensúlyozása

KDNP

- hagyományos, családi és keresztény értékek hangsúlyozása az oktatásban
- helyi közösségek és kisiskolák támogatása
- az erkölcsi nevelés fontossága

DK

- decentralizált tankönyvmodell
- tankönyvpiaci verseny
- tankönyvek pedagógusi kontrollja
- tankönyvek átlátható finanszírozása

MSZP

- tankönyvek – részletes finanszírozási szabályok
- tankönyvek – független ellenőrzés szükségessége
- tankönyvek – hátrányos helyzetű területek célzott támogatása

Jobbik

- helyi vállalkozói partnerségek ösztönzése a szakképzésben
- gyakorlati helyek elérhetőségének javítása
- az infrastrukturális források feletti döntés helyi döntéssé tétele

Momentum

- digitális eszköz-ellátás javítása
- tanárképzés javítása
- tankönyvi tartalmak modernizálása
- tankönyvek nyílt hozzáférése

LMP

- fenntarthatósági szempontok integrálása a tankönyvpolitikába
- az iskolák tankönyvválasztási szerepének visszaállítása

Párbeszéd

- környezeti nevelés
- helyi demokrácia
- pedagógusi részvétel a tantervi döntésekben
- szociális érzékenység

Mi Hazánk

- nemzet- és hagyományőrzés
- helyi szakképzési megoldások támogatása

2022. július–szeptember

Fidesz

- a duális szakképzés kiterjesztése
- vállalati partnerségek ösztönzése
- gyakorlati helyek támogatása

KDNP

- helyi egyházi iskolák támogatása
- helyi pályaorientációk támogatása
- az erkölcsi és közösségi nevelés hangsúlya

DK

- pedagógushiány csökkentése
- a minőségi kontroll növelése a duális képzésben
- az állami garanciák növelése a duális képzésben
- független akkreditáció a duális képzésben

MSZP

- pedagógusképzés megerősítése
- pedagógusbérek javítása
- a pedagógusok munkahelyi feltételeinek javítása
- hátrányos helyzetű tanulók védelme

Jobbik

- munkahelyi képzés

- vállalati ösztönzők mintázatának állami átvétele
- szakmaspecifikus ösztöndíjak bővítése

Momentum

- a szakképzés és a felsőoktatás közötti átjárhatóság növelése
- innovatív képzési programok támogatása

LMP

- a vidéki kisiskolai hátrány csökkentése
- a gyakorlati képzés környezeti és egészségügyi biztonsági standardjainak erősítése

Mi Hazánk

- a helyi ipari együttműködések presztízsének növelése
- a gyakorlati szakok presztízsének növelése

2022. október–december

Fidesz

- a 2023-as költségvetés oktatási fejezete
- béremelések ütemezése
- infrastruktúra-beruházások ütemezése

KDNP

- családközpontú támogatások az oktatásban
- kisiskolai beruházások

DK

- a költségvetési javaslatokat elégtelennek tartják
- kötelező, jogilag rögzített béremelési ütemezés
- részletes végrehajtási mechanizmus

MSZP

- hosszú távú finanszírozási garanciák
- átlátható elszámolás
- civil ellenőrzés bevezetése

Jobbik

- infrastrukturális beruházások célzott felhasználása
- a gyakorlati képzés helyi ösztönzése

Momentum

- több forrást a digitális eszközökre
- több forrást pedagógus-továbbképzésekre
- a fiatalok pályaválasztását támogató programok bővítése

LMP

- befogadó oktatás (inklúzió) és komolyabb hátránykompenzáció

- GRATZ G. (1934) *A dualizmus kora. Magyarország története 1867–1918*. Magyar Szemle Társaság, Budapest. https://mtda.hu/books/gratz_gusztav_a_dualizmus_kora_1.pdf
- KOZMA T. (2011) *Erdei séta. Önéletrajz*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest. <https://www.mek.oszk.hu/17300/17396/17396.pdf>
- KÖRÖSÉNYI A., TÓTH Cs. & TÖRÖK G. (2003) A parlament. In: KÖRÖSÉNYI A., TÓTH Cs. & TÖRÖK G.: *A magyar politikai rendszer*. Osiris tankönyvek. Osiris Kiadó, Budapest. <https://www.szaktars.hu/osiris/view/korosenyi-andras-toth-csaba-torok-gabor-a-magyar-politikai-rendszer-osiris-tan-konyvek-2003/?pg=0&layout=s>
- LAKATOS Á. (2002) Noiriel, Gérard: A történetírás „válsága” (Napvilág Kiadó, Budapest, 2001). *Múltunk – Politikátörténeti folyóirat*, Vol. 47. No. 2. pp. 266–273. https://adt.arcanum.com/hu/view/Multunk_2002/?query=A+t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%ADr%C3%A1s+%E2%80%9Ev%C3%A1ls%C3%A1ga%E2%80%9D+%&pg=587&layout=s
- MIHÁLYI D. (2016) Történet, történelem, történetírás (Erős Vilmos: Modern historiográfia: Az újkori történetírás egy története. Ráció Kiadó, Budapest, 2015). *Aetas*, Vol. 31. No. 4. pp. 217–220. https://adt.arcanum.com/hu/view/Aetas_2016/?query=T%C3%B6rt%C3%A9net%C3%ADr%C3%A1s+%&pg=920&layout=s
- NAGY P. T. (2025) Az egyetemes neveléstörténet-írás új lehetőségei. In: KUSPER J., SZŐKE-MILINTE E. & SZŰTS-NOVÁK R. (szerk.) *Pedagógiai összhangzattan. Tanulmányok a 70 éves Pukánszky Béla tiszteletére*. Líceum Kiadó, Eger. pp. 219–236. https://publikacio.uni-eszterhazy.hu/8461/1/Puk%C3%A1nszky-k%C3%B6tet_Online_Full.pdf
- PETRÉTEI J. (1998) A parlament szerepe a törvényalkotás mechanizmusában. In: PETRÉTEI J.: *A törvényhozás elmélete és gyakorlata a parlamentáris demokráciában*. Doktori mestermunkák. Osiris Kiadó, Budapest. <https://www.szaktars.hu/osiris/view/petretei-jozsef-a-torvenyhozas-elvelete-es-gyakorlata-a-parlamentaris-demokraciaban-doktori-mestermunkak-1998/?pg=0&layout=s>
- ROMSICS I. (2010) A magyar történetírás intézményrendszere és fórumai. *Aetas*, Vol. 25. No. 4. pp. 7–14. https://adt.arcanum.com/hu/view/Aetas_2010/?query=A+magyar+t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%ADr%C3%A1s+int%C3%A9zm%C3%A9nyrendszere+%C3%A9s+f%C3%B3rumai&pg=706&layout=s
- Welker Á. (2013) Konzolidáció, historiográfia és a populizmus kihívása. 2000 – *Irodalmi és társadalmi havi lap*, Vol. 25. No. 10. pp. 11–22. https://adt.arcanum.com/hu/view/2000folyoirat_2013_10/?query=Konzolid%C3%A1ci%C3%B3+historiogr%C3%A1fia+%C3%A9s+a+populizmus+kih%C3%ADv%C3%A1sa&pg=18&layout=s

Egyéb internetes források

- https://library.hungaricana.hu/hu/collection/orszaggyulesi_dokumentumok
- <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/OGYNaplo-orszaggyulesi-naplo-1990-2022-4/20102014-2227AC>
- <https://www.parlament.hu/web/guest/orszaggyulesi-naplo>
- <https://www.parlament.hu/web/guest/orszaggyulesi-naplo-2014-2018>
- <https://www.parlament.hu/web/guest/orszaggyulesi-naplo-2018-2022>
- <https://www.parlament.hu/web/guest/orszaggyulesi-naplo-2022-2026>

Open Access nyilatkozat: A cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje és az esetlegesen végrehajtott módosítások feltüntetésre kerülnek.